

PARANTEZ

SESLE DERGI

ŞEHİT ÖZKAN ÇELİKKAYA
ÇOK PROGRAMLI ANADOLU LİSESİ

GENOL ESE
2021 OCAK

**İSTİKLAL
MARŞI**

GENÇLIĐE
HİTABE

P A R A N T E Z

OCAK[2021]

YAYIN KURULU

SESLE DERGİ

P A R A N T E Z

İÇİNDEKİLER

SENOL ESEN
2021 OCAK

YAVUZ ASLAN/OKUL MÜDÜRÜ 2020 VE SÜREÇ

Tüm dünyada etkisini hızlı bir şekilde arttıran ve pandemi haline gelen COVID-19 nedeniyle zorunlu bir dijital dönüşüm ile karşı karşıya kaldık. Bu dijital dönüşümün en büyük yankıları eğitim dünyasında gerçekleşti. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından haber ekranlarında "uzaktan eğitim" yapılacağı açıklandığında bu durum milyonlarca öğretmeni, öğrenciyi ve veliyi hiç bilmedikleri bir konuyla karşı karşıya bırakmış oldu. Uzaktan eğitim kavramı sadece yükseköğretimde yaygınlaşmışken, bu alanda ilköğretim ve ortaöğretimde yeterli sayıda araştırma bulunmadığı için zorlu bir süreç eğitim dünyasını bekliyordu. Eğitim-öğretimi kaldığı yerden devam ettirebilmek adına öğretmenler ve yöneticiler üstün çaba gösterdiler. Normal bir uzaktan eğitim süreci olmayan bu süreçte, sürekli geri bildirim alınan ve doğru planlama yapılan kurumlarda uzaktan eğitim daha etkili bir şekilde yürütüldü.

Bu süreci karantina dönemi olarak kabul etmek yerine bir tohum ekme dönemi gibi düşünmek gerekir. Mevcut duruma hızlı ve yenilikçi adımlar atarak öğrenme sürecini devam ettirmek adına bu süreçte aktif olunmalı. Öncelikli olarak işbirlikli çalışmanın önemini bir kez daha anladık. Sosyal medya üzerinden başka insanların deneyimleri dinleyerek ve uygulayarak birbirimizden öğrenme fırsatı yakaladık. İkinci olarak dijital dünyadaki hızlı değişimlerin eğitimin yönünü nasıl etkilediğini fark etmiş olduk. Bu süreçte, ilkokuldan üniversiteye tüm kademelerde etkili bir uzaktan eğitim süreci yönetebilmek için öğretmenlerin dijital becerilere sahip olması gerektiğinin önemi de fark edildi. Bu amaçla sosyal medya ve çeşitli senkron uygulamalar aracılığıyla öğretmenler için alanın uzmanları tarafından birçok eğitim düzenlendi ve binlerce öğretmen bu eğitimlerden faydalanarak derslerinde yeni teknolojileri kullanmaya başladılar. Bu durum, hem devlet hem de özel eğitim kurumlarında öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla verilen eğitimlerin ne kadar önemli olduğunu hatırlattı. Biz kurum çalışanları olarak bu süreci de etkili ve verimli kılmak adına, uzaktan eğitim sürecini devam ettirirken; sosyal ve kültürel manada pek çok çalışma yapmaya, milli ve dini bayram ve haftaları öğrencilerimize hatırlatmaya çalıştık. Rehberli çalışmalarımıza hem bireysel hem de grup etkinlikleri ile devam ettik. Öğrencilerimizin eğitim ve öğretim faaliyetlerinden uzakta olmamaları için büyük bir özveriyle gayret sarfettik. Kurum binamızı ve çevresini öğrencilerimiz yarın gelecekmiş gibi modernize etmeye ve sürece uygun hale getirmeye çalıştık. Kurumumuzu paydaşları ile etkin bir ilişki içinde tutmaya yönelik çalışmalar yaptık.

Yine bir öncü çalışma ile okul dergimiz PARANTEZ'i dijital çağa uygun bir halde ve herkesin ulaşımına açık bir şekilde yayınlamak adına etkili bir adım atmış olduğumuza inanıyorum. Tüm öğrencilerimize sevgilerimi iletirken, sürece dair hatırlatmaları yapmadan geçemeyeceğim. Evde kalın, maske takın, sosyal mesafeyi unutmayın. Ama en önemlisi derslerinize çalışmayı tekrarlar yapmayı unutmayın. Sağlıklı günlerde görüşmek üzere.

YALNIZLIK VE TAHTA KOLTUK YALÇIN MALKOÇ/İNGİLİZCE ÖĞRT.

Titrek mum ışığında gölgesi

Karanlıktı duvarda

Ellerini ovuşturdu; üşümüştü belki...

Yok, yok; belki de yaşam belirtisiydi

Bu kıpırdanış.

Sallanan, gıcırdayan koltuğunda tahtadan...

Parmakları ne kadar da uzundu.

Kimbilir, belki bir zamanlar

Çok şeyler kavramıştı elleriyle.

Ama şimdi çok ihtiyarlamış,

Kurumuş dallar gibi sanki.

Kayboldu bir zaman sonra

Dışarıdan gelen ayak sesleri koşarak,

Dans ediyordu yağmur çatıda,

Bir bir, damla damla...

Sonra aykılan gevşedi ve bıraktı kendini

Boşluğa ve karanlığa...

Sönen mumla uyudu, kayboldu

Gölgesi duvarda.

Son bir kez gıcırdadı

Sallanan tahta koltuk.

10 KASIM 1990/Yalçın MALKOÇ

ÇOCUKLARDA SINIRLAR HALE HİLAL DURU/ ÇĞE ÖĞRETMENİ

ÇOCUKLARDA SINIRLAR NASIL OLMALIDIR?

Sınırlar konusu ebeveynlerin çocuklarını nasıl yetiştirmesi ve onlara nasıl sınır koyması konusunda en çok zorlandığı durum olarak karşımıza çıkar. Sınırlar konusu aslında doğumla başlayıp yaşamın sonuna kadar devam eder. Başlangıç olarak; bebeğin anne karnındaki ortamının sınırlı bir şekilde olması ve bebeğin burada belirli derecede kendini hareket ettirmesiyle başlar. Orada bile bir sınır vardır. Bebek elini, kolunu istediği yere kadar açamaz, belirli sınırlara tabidir. Ve o buna uyum sağlamak durumundadır.

Sınırlara Ne Zaman Başlamalıyım ?

Sınır sorunu çocuklarda en çok 1,5 - 2 yaş itibariyle kendini gösterir. Fakat daha büyük çocuklarda da elbette sınırları uygulamanız mümkündür. Her yaşın kendi içinde sınırları bulunur. Her çocuğun kendi yaşına göre sorumluluk vermek gerekir. Küçük çocuklara küçük sorumluluklar, büyük çocuklara büyük sorumluluklar vermek gerekir. Bu sorumlulukları ebeveyni olarak siz belirleyeceksiniz.

Hayatımızın her alanında sınırlar konusu karşımıza çıkar. Çocuklarda teknolojik alet kullanım sıklığı, uyku düzeni, ders çalışmaması, yemek yememesi gibi başlıca konular en belirleyici olanlardır.

Nasıl Sınır Koymalıyım?

Ebeveynin sınır koymak için öncelikle; Anne – babanın işbirliği içinde olması, açık, net, tutarlı ve istikrarlı bir şekilde ilerlemesi gerekir. Burada önemli olan ebeveyn olarak vermiş olduğunuz seçenekler sizin tarafınızdan onaylanmış olmasıdır. Yani anne – baba olarak verdiğiniz seçeneklerden herhangi birini çocuk seçtiğinde ebeveyn olarak içinizin rahat olması gerekir. Bu seçenekleri oluştururken çocuğunun sevdiği, önemseydiği, onun için vazgeçilmez olan şeyleri seçenek olarak sunabilirsiniz.

Sınır Koyarken Ne Söylemeliyim?

Örneğin; elindeki kurabiyelerden ya 1 tanesini yemeyi seçebilirsin ya da bunlardan hiçbirini yememeyi seçmeyi seçersin. Sen hangisini seçersin? Diyerek çocuğun kendi kararlarını seçmesini ve verilen seçeneklerin kendi içinde ebeveyn tarafından onaylanmış olduğundan çocuklarınızın gönül rahatlığıyla seçeneğini seçmesini sağlayabilirsiniz. Elbette burada önemli olan ürünün ismi (kurabiye) değildir.

ÇOCUKLARDA SINIRLAR HALE HILAL DURU/ ÇĞE ÖĞRETMENİ

Bir başka örnek vermek gerekirse; düzenli olarak çok fazla teknolojik alet kullanan bir çocuğu ele alalım (TV – Tablet – Telefon - PC vs.). Eğer ebeveyn olarak bu süre sizin için çok fazla ise çocukla birlikte ortak bir kararla saat düzenlemesi yapılır. Uyum sağlamakta zorluk yaşadığında neler yapılacağı önceden kendisine bildirilir. Oğlum/kızım bugün 3 saatlik olan teknolojik alet kullanma (TV – Tablet – Telefon - PC vs.) süreni aştığında yarın ki kullanacak olan teknolojik alet kullanma (TV – Tablet – Telefon - PC vs.) hakkını kaybetmeyi seçmiş olacaksın. Eğer bugünkü teknolojik alet kullanma (TV – Tablet – Telefon - PC vs.) hakkını geçmemiş olursan yarın ki teknolojik alet kullanma (TV – Tablet – Telefon - PC vs.) hakkını kaybetmemiş olmayı seçersin. Sen hangisini seçersin diyerek çocuğunuza sorabilirsiniz.

Size göre uygun olan bir davranış, bir başka aileye göre uygun olmayabilir. Burada kastedilen şey; durumun süresi, miktarı, şiddetini ebeveyn olarak sizin belirlemeniz olacaktır. Her ailenin kendi içinde bir normu vardır. Burada ebeveyninin tutumu çok önemli bir rol oynar.

Sınırları Uygulamada Zorlanır Mıyım?

Aileler için sınırları oluşturabilmek için bir müddet sabır ve çaba gerekir. Ne kadar çok pratik yaparsanız, hayatınıza bu sistemi sokarsanız o kadar çok tecrübe sağlamış olursunuz. İlk başlarda çocuğunuz tepki gösterebilir ve bu durum çok doğaldır. Çünkü alışkın olmadığı bir durumla karşı karşıya kalmıştır. Burada ebeveyn olarak istikrarlı bir şekilde vermiş olduğunuz seçenekleri tekrar sıralamak olacaktır.

Çocuk bu durumunuzun tutarlı olduğunu gördükten sonra artık seçeneklerini kendi karar verecektir. Bu sistemi oturtuktan sonra, hayalleriniz ve çocuğunuzun hayatı daha keyifli ve kolay olacaktır.

Sınırlar Çocuklarda Hangi Özellikleri Kazandırır?

Ailelerin sınırlar konusunda kararlı olması çocuklar üzerinde destekleyici, kendi ayakları üzerinde durabilen, kendi kararlarını alabilen bir özellik katar. Ailelerin, çocuklarla karşılıklı saygı oluşturmalarını sağlar. Bunun yanında topluma olan uyumu da artırır. Ayrıca çocuk, sınırlar karşısında yaptıklarından sorumlu olacak ve kendisine bir misyon/sorumluluk yüklemiş olacaktır.

Çocukların; ilerleyen yıllarında, iş yaşantılarında, sorumluluklarında, meslek seçimlerinde, yakın romantik ilişkilerinde, arkadaş seçimleri ve benzeri durumlarda sınırların ne kadar önemli olduğunu görmüş olacaksınız.

Sınırsız yetişen çocuklar, her istediğinin alınmasını ve kendilerini ön planda tutulmasını bekler. İlerleyen zamanlarda bu sınır sorunları ailelerini, arkadaşlık ilişkilerini, iş yaşantılarında zor durumlara sokar.

Yaşamımızda sınırlar konusu her daim önemli olmaya devam edecektir. Ne kadar erken yaşta başlarsak, aileler için o kadar kolay olacaktır. Unutmayın, çocuklarımızın kullanma kılavuzu bulunmamaktadır. Her çocuk kendine özgü özelliklere ve mizaca sahiptir. Ebeveyn olarak, bu durum karşısında çocuklarınızı en iyi yetiştirecek olan sizlersiniz.

Şimdiden herkes bunları uygulamaya biran önce başlasın. Zorlandığınız noktalarda bu alanda tecrübeli uzmanlardan destek almak sizin hayatınızı kolaylaştıracak ve çocuklarınızın ileriki sürece yönelik sağ olabileceği katkı sağlayacaktır.

ORHAN VELİ'NİN "BEN ORHAN VELİ" ŞİİRİ ÜZERİNE BİR TAHLİL DENEMESİ UMUT ESEN/MÜDÜR YARDIMCISI

Ben Orhan Veli,
"Yazık oldu Süleyman Efendiye"
Mısra-i meşhurunun mübdii..
Duydum ki merak ediyormuşsunuz,
Hususi hayatımı,
Anlatayım:
Evvela adamım, yani
Sirk hayvanı falan değilim.
Burnum var, kulağım var,
Pek biçimli olmamakla beraber.
Evde otururum,
Masa başında çalışırım.
Bir anne ile babadan dünyaya geldim.
Ne başımda bulut gezdiririm,
Ne sırtımda mühr-ü nübüvvet.
Ne İngiliz kralı kadar
Mütevaziyim,
Ne de Bay Celâl Bayar'ın

Ahır uşağı gibi aristokrat.
İspanağı çok severim.
Puf böreğine hele
Bayılırım.
Malda mülkte gözüm yoktur.
Vallahı yoktur.
Yayan dolaşırım.
Mütenekkiren seyahat ederim.
Oktay Rıfat'la Melih Cevdet'tir
En yakın arkadaşlarım.
Bir de sevgilim vardır, pek muteber;
İsmi söyleyemem,
Edebiyat tarihçisi bulsun.
Ehemiyyetsiz şeylerle de uğraşırım,
Meşgul olmadığım "ehemmiyyetsiz"
Sadece üdeba arasındadır.
Ne bileyim,
Belki daha bin bir huyum vardır...
Amma ne lüzum var
Hepsini sıralamaya?
Onlar da bunlara benzer.

Orhan Veli, "Ben Orhan Veli" adlı şiirinde kendi hayat hikayesini işler. "Sıradanlık" ve "basitlik" teması etrafında oluşturulan şiir, birinci tekil şahıs aracılığıyla verilir. Şair, şiirde kendi hayatını ve genel olarak yaşayış şeklini anlattığı için geniş zaman kipini kullanmıştır.

Şiir beş bölümden oluşur. Bu bölümlerde Orhan Veli Garip akımı şairi olduğundan ve akımın basitliğinden, fiziksel ve kişilik özelliklerinden, arkadaş çevresinden bahseder. Şiirin unsurları Garip akımının özellikleriyle birlikte şiir kişinin çevresi ile olan etkileşimini de verir. Garip akımının etkisiyle "basitlik" şiirin merkezinde yer alır ve şiirde kullanılan unsurlar "basitlik" teması etrafında şekillenir.

Şiir, Orhan Veli'nin basit yaşamı üzerine kurulmuştur. Böylelikle toplumsal bir sorun değil de şiir kişinin hayat hikayesi ve Garip akımı işlenmiştir. Şiirin malzemesini kendini basit bir şekilde tanımlayan Orhan Veli oluşturur. Orhan Veli, kendini basit görünümlü, basit bir çevresi olan ve toplumda çokça bulunan alelade bir insan olarak tanımlar ve asıl vurguyu kendi üzerinden toplumun basit yapılı oluşuna yapar ve bu yönden divan şiirini ve onun abartılı dilini eleştirir çünkü kendini yüksek zümreye hitap eden divan şiirinin karşısında sıradan halkın savunucusu olarak görür ve garip akımını savunur. Şiirde üzerinde durulan asıl konu "basitlik"tir. Bu konu Orhan Veli gibi basit görünümlü, basit bir hayatı olan bir kişi üzerinden işlenir. Bu şekilde Orhan Veli kendini tıpkı "Kitabe-i Seng-i mezar" şiirindeki "Süleyman Efendi" gibi bir araç olarak kullanarak asıl konuya yoğunlaşılmasını sağlamaya çalışır. Şiirde Orhan Veli'nin hikayesinin anlatılması Garip akımının temsilcisi olan şiir kişinin üzerinden bu akımın kullanımıyla birlikte konunun genişlediği ve basit şeyler üzerine de şiir yazılabileceğini kanıtlamak içindir.

MEHMET AKİF VE İSTİKLAL MARŞIMIZ BAHATTİN EREN BAL/12 A ÖĞRENCİSİ

Türk milleti için oldukça önemli bir yere sahip olan değerli yazar ve şair olan Mehmet Akif Ersoy bu ülke için birçok gazetede başyazarlık yapmış ve Kurtuluş Savaşı döneminde Milli Mücadeleye destek vermiş tam bir vatan aşığıdır. Ayrıca gözü son derece tok olan bu yazar Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin milli marşı olan İstiklal Marşı'nı da yazmıştır. Mehmet Akif Ersoy her zaman kendinden vatansever olarak bahsettirmiştir. Bu ünü kazanmak herkesin harcı değildir ve değerli yazar birçok işle meşgul olarak, vatani için mücadele ederek bu ünü kazanmıştır. Kurtuluş savaşında mücadele etmiştir ve yazarlık yaptığı gazete ve dergilerde İslamcılık görüşüyle beraber milli mücadeleyi savunmuştur.

İstiklal marşını yazarken asla aç gözlülük etmemiştir ve kendine yakışır bir asaletle ödüllü olan yarışmaya katılmamıştır. İsrarlar üzerine istiklal marşını yazan şair şiiri birinci olduktan sonra da ödülü almamıştır ve verilen ödülü bağışlamıştır. Yazarın şiiri TBMM'de 3 kere okunmuştur ve herkesi duygulandırmıştır. Duygu yüklü olan bu şiir ancak vatanını ve milletini seven biri tarafından yazılabilirdi. Yazar bu şiirinde vatanından, dininden, bayrağından ve vatanın bağımsızlığından çok güzel bir şekilde bahsetmiş ve yeni nesillere nasihatlerde bulunmuştur. Değerli şair için para ve maddiyat asla ilk sırada olmamıştır. Milli marşımızın yazarı her zaman maneviyat yaşamış ve bu uğurda çalışmalar yaparak kendini bu şekilde tanıtmıştır.

Milli şair Mehmet Akif Ersoy yazarken ve yaşarken din ve iman ile yoğrulmuş düşüncelerini yansıtmaktan çekinmezdi. Yaşadığı sürede birçok çalışmada bulunan ünlü şair ve yazar bir de en büyük çalışması olan "Safahat" adlı esere sahiptir. Yaşamında birçok zorlukla mücadele etmek durumunda kalmıştır fakat bu onu yazmaktan ve çalışmaktan alı koyamamıştır. Değerli yazar ve şairi anlamak onun eserlerini anlamaktan geçmektedir.

Vatanının kurtuluşunu görerek huzur içinde vefat eden şairden öğreneceğimiz çok şey var. Allah bir daha ülkemize İstiklal Marşı yazmayı nasip etmesin diyerek ülkesine olan sevgisini ve milli bağımsız olan düşkünlüğünü dile getirmiştir. Kendisini saygı ve sevgi ile anıyoruz.

ÖĞRENİLMİŞ ÇARESİZLİK ÖZLEM ÖZTEP/PDR ÖĞRT.

İnsan davranışında çok önemli bir yeri olan süreç öğrenmedir. Deneyim ve pratik sonucu davranıştaki göreceli ve kalıcı değişimler olarak tanımlanan öğrenme, konuştuğumuz dili, tutum ve inançlarımızı, gelenek ve göreneklerimizi, amaçlarımızı, uyumlu ve uyumsuz kişilik özelliklerimizi ve algılarımızı etkilemektedir (Hulse, Egeth ve Deese, 1980).

Öğrenme kuramına göre bir davranışla, bu davranışın doğurduğu sonuçlar arasında, bağımlılık ya da bağımsızlık ilişkisi olmak üzere, iki tür ilişki bulunabilir. Bağımlılık ilişkisinde davranış sonucu kontrol etmektedir. Organizma belirli bir davranış yaptığı ya da yapmadığı takdirde istediği bir sonucu ortaya çıkartmakta, dolayısıyla bu sonucu ortaya çıkarmak istediği zaman söz konusu davranışı yapmakta ya da yapmamaktadır. Bağımsızlık ilişkisinde ise bir sonuç herhangi bir davranıştan bağımsız olarak ortaya çıkmaktadır. Böyle durumlarda ortaya çıkan sonuç herhangi bir davranışı yapmayı ya da yapmamayı kontrol etmemektedir. Ancak yapılan araştırmalar, ortaya çıkan sonucun organizma açısından olumlu olduğu durumlarda, yani davranış pekiştirileceği sonuçlandığında, bu pekiştiricinin zaman olarak kendisine en yakın davranışa bağlandığını göstermektedir. Bu konuya Skinner dik-kati çekmiş ve bu tür davranışlara “batıl davranışlar” adını vermiştir. Batıl davranışlarda, bir davranış aslında pekiştiricinin ortaya çıkması ile hiçbir ilişkisi olmadığı halde sadece zaman olarak pekiştirilece yakın olduğu için pekişmekte ve dolayısıyla benzer ortamlarda bu davranışın tekrarlanma olasılığı artmaktadır (Hulse, Egeth ve Deese, 1980).

Öğrenilmiş çaresizlik, acaba sonuç organizma açısından olumsuz olduğunda ne olur sorusuna cevap aramaktadır. Öğrenilmiş çaresizlik kavramı ilk kez Seligman ve arkadaşları tarafından kullanılmıştır (Seligman ve Maier, 1967).

ÖĞRENİLMİŞ ÇARESİZLİK ÖZLEM ÖZTEP

Hayvanlar üzerinde yapılan deneyler bazı araştırmacıların insanlarda da deneysel olarak öğrenilmiş çaresizlik durumunun yaratılıp yaratılmayacağı ve dolayısıyla bazı bireylerin stress karşısında gösterdikleri pasif tutumların öğrenilmiş çaresizlik ile açıklanıp açıklanmayacağı konusu üzerinde durmalarına yol açmıştır.

İnsanlar üzerinde yapılan Hiroto'nun (1974) çalışmasında, kaçma, çaresizlik ve kontrol grubu olmak üzere, üç grup denek alınmış ve iki aşamalı bir deney yapılmıştır. Deneyde itici uyarıcı olarak yüksek ve rahatsız edici tonda ses kullanılmıştır.

Deneyin birinci aşamasında, kaçma ve çaresizlik grubundaki denekler tek tek bir deney odasına alınmışlardır. Kendilerine zaman zaman tepedeki bir hoparlörden gelen çok rahatsız edici bir ses duyabilecekleri, ancak, önlerinde bulunan düğmeye bastıkları zaman bu sesin duracağı söylenmiştir. Deney, kaçma grubundaki deneklerin düğmeye basarak sesi durdurabilecekleri, çaresizlik grubundaki deneklerin ise ne yaparlarsa yapsınlar sesi durduramayacakları biçimde düzenlenmiştir. Kontrol grubundaki denekler deneyin bu aşamasına katılmamışlardır. Deneyin ikinci, aşamasında, her üç gruptaki denekler tek tek bir odaya alınmış ve kendilerine tekrar rahatsız edici bir ses duyacakları, ancak, ellerini önlerindeki panelde doğru yöne ittikleri zaman sesin duracağı söylenmiştir.

Deneyin sonuçları, çaresizlik grubundaki deneklerin kaçma ve kontrol grubundaki deneklere oranla, gerek deneme sayısı gerekse deneme için harcanan süre olarak, doğru yönü bulmak için daha az çaba gösterdiklerini ortaya çıkartmıştır. Araştırmacı kontrol edemedikleri bir itici uyarıcıya maruz bırakılan deneklerin deneyin ikinci aşamasında daha az çaba göstermelerini öğrenilmiş çaresizlikle açıklamıştır (Hiroto, 1974).

İnsan ve hayvanlar üzerinde yapılan bu çalışmalar laboratuvar ortamında yaratılan bu durumun ne ölçüde diğer ortamlara genellenmediği sorusunu gündeme getirmiştir.

Seligman ve Maier'in (1967) araştırmasında çaresizliğin, her ikisinde de aynı itici uyarıcının kullanılması koşuluyla, bir deneysel ortamdan diğerine transfer olduğu görülmektedir. Bu deneyin, birinci ve ikinci aşamalarında kullanılan deney kutuları farklı olduğu halde, uyarıcı aynı olduğu sürece, çaresizlik genellenebilmektedir.

TAHİR İLE ZÜHRE MESELESİ

YUNUS EMRE SÖNMEZ/12 A ÖĞRENCİSİ

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil, bütün iş Tahirle Zühre olabilmekte yani yürekte.

Meselâ bir barikatta dövüşerek meselâ kuzey kutbunu keşfe giderken meselâ denerken damarlarında bir serumu ölmek ayıp olur mu?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

Seversin dünyayı doludizgin ama o bunun farkında değildir ayrılmak istemezsin dünyadan ama o senden ayrılacak yani sen elmayı seviyorsun diye elmanın da seni sevmesi şart mı? Yani Tahiri Zühre sevmeseydi artık yahut hiç sevmeseydi Tahir ne kaybederdi Tahirliğinden?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

ESKİCİ

ESEN AYDIN/ TDE ÖĞRETMENİ

Vapur rıhtımdan kalkıp ta Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden, ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar:

— Çocukcağız Arabistan'da rahat eder.

Dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.

Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin'in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.

Hasan vapurda eğlendi; gırtl gırtl işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi. Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla de güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.

Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı: Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi:

— Hasan gel!

— Hasan git!

Demiyorlardı; ismi değişir gibi olmuştu. Hassen şekli-ne girmişti:

— Taal hun ya Hassen...

Diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

— Ruh ya Hassen...

Derlerse uzaklaşıyordu.

Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.

Artık ana dili büsbütün işitilmez olmuştu. Hasan köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.

Fakat hem pürnakıl çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile, kızgın güneş altında, pırlıl pırlıl yanıyordu.

Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev! Yalnız ara sıra koca-man kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

ESKİCİ ESEN AYDIN

Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.

Bir gün halası sokaktan bağıarak geçen bir satıcıyı çağırdı.

Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyafetli bir adam girdi. Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.

Konuşular, sonra önüne bir sürü patlak, sökül, parça parça ayakkabı dizdiler.

Satıcı, iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

Bir aralık nerede kimlerle olduğunu kafinden arıttı, dalgınlığından ana diliyle sordu.

— Çiviler ağzına batmaz mı serin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı.

— Türk çocuğu musun ha?

— İstanbul'dan geldim!

— Ben de o taraftan... İznitizni!

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır aşık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, girdi onun sadece işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.

Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu.

— Ne diye düştün bu cahennemin bucağına sen?

Hasan anladığı kadar anlattı.

Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti, komşunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobil geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık ta kendisi sordu:

— Sen niye buradasın?

— Bir kabahat işledik ds kaçtık!

Asil konuşan Hasan'ın, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, notes almadan, yanakları zevincin'den pembe pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesliyle birer birer konuşuyordu. Akına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalıyor, hem de, ara sıra «Ha! Ya? Öyle mi?» gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söylüyordu; artık anımsayacağı yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yavaş dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettığı yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu. Daha çok dinlemek için de sıni ağır tutuyordu.

Fakat, nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, köselesini düzdü, çivi kutusunu kapadı, çirş çanağını sarmaladı. Bunları hep aheste aheste yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

— Gidiyor musun?

— Gidiyorum ya, işimi tükettim.

O zaman gördü ki, küçük çocuk, memleketlisi minimini yavru ağlıyor... Sessizce, titreye titreye ağlıyor. Yanakların'dan gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağırının sarsıntılılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerin'de güneşli mavi, gök, pırıl pırıl akıyor.

— Ağlama be! Ağlama be!

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkırma hıçkırma, katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

— Ağlama diyorum sana! Ağlama!..

Bunları derken onun da katı, nasırlanmış yüreği yumuşamış, şişmişti, önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kaayan yaşların, Arabistan sıcaklığıyla yanan kızgın göğsünün kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

ÇİĞDEM TIRAŞ/ İNGİLİZCE ÖĞRT.

YAŞAMAK GÜZEL ŞEY

Yaşamak güzel şey doğrusu
Üstelik hava da güzelse
Hele gücün kuvvetin yerindeyse
Elin ekmek tutmuşsa bir de
Hele tertemizse gönlün
Hele kar gibiye alnın
Yani kendinden korkmuyorsan
Kimseden korkmuyorsan dünyada
Dostuna güveniyorsan
İyi günler bekliyorsan hele
İyi günlere inanıyorsan
Üstelik hava da güzelse
Yaşamak güzel şey
Çok güzel şey doğrusu

Melih Cevdet Anday

TÜRK TARİHİ

HARUN TOPALOĞLU

MÜDÜR YARDIMCISI

Türk Tarihine Genel Bakış

Türk milleti doğuda Japon denizinden, batıda Baltık denizine; Kazan-Güney Sibiryâ hattından güneyde Hindistan'a; Ortadoğu'ya ve Kuzey Afrika'nın Atlas Okyanusu kıyılarına kadar uzanan sahada, belirli zaman dilimleri içinde, çeşitli hanedan adları altında hükümlan olmuş dünyanın en eski milletidir. Kabaca Avrupa-Asya kıtalarının orta kesimini oluşturan Avrasya bozkırları çeşitli adlar altındaki Türk kavimlerinin vatan topraklarını oluşturmuştur. Bugünkü bilgiler ışığında M.Ö. 3000 yıllarına kadar indirilebilen Türk tarihi, 5000 yılı aşkın bir devamlılık arz etmesi yanında, dünya medeniyetine sağladığı katkılar bakımından da insanlık tarihi açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü hiçbir Avrupa ülkesi veya Avrupalı bir milletin, Türk tarihinden ayrı bir tarihi düşünülemez. Bugünkü Batı medeniyetini meydana getiren toplulukların her biri tarih boyunca Türklerle ilişkiler kurmuşlar, siyasî, sosyal ve kültürel alanlarda karşılıklı etkileşim içinde bulunmuşlardır. Avrupalı milletlerin eski ataları olan Germenler, Franklar, Gotlar, Slavlar, Vandallar vb.nin tarihî başlangıçlarından günümüzdeki torunlarının, tarihî süreç içinde çeşitli Türk unsurları ve hanedanları ile ilişkileri dünya tarihinin belki de en önemli bir kesitini oluşturur. Hatta denilebilir ki, Türk tarihi değerlendirilmeden bir dünya tarihi yazılamaz.

Diğer yandan Türkler tarih boyunca oldukça coğrafya olarak geniş bir alanda, çeşitli kültürler ve temsilcileri ile karşılaşmış ve o coğrafyada egemen olmuşlardır. Siyasî, sosyal ve kültürel alanda bu coğrafî sahada Türk etkisi yüzyıllar boyunca devam etmiş ve hâlâ Türk izleri Türkiye Cumhuriyeti ve 1990 sonrası bağımsızlığına tekrar kavuşan Türk devletleri ile yaşamakta ve yaşatılmaktadır. Türk kültürünün bütün unsurlarını bu mekân üzerinde, geniş coğrafî hareketliliğe rağmen bir arada tutan temel sosyo-kültürel kurumları da bu tarihî zaman içinde gelişme göstererek günümüze gelmiştir. Öyle ki, Türk medeniyeti ve kültürü, çeşitli hanedan adlarını taşıyan Türk devletleri ile çevre ülkelere, o ülkelerin kavimlerine âdeta taşınmıştır.

SUYA TUTUNAN , MUTLU ŞEHİR: SINOP

YUNUS EMRE İBRAHİMUSTA/ 11 A ÖĞRENCİSİ

Aracımız Sinop tabelasına gelmeden önce denizin içine doğru ilerleyen bu şehrin kartpostallardan çıkmış olduğu hissi kapladı bir anda beni. Karadeniz sağ ve sol yanınızda size hoş geldin demek için refakat ediyor adeta. Farkında olmadan bir gülümseme yayılıyor yüzünüze.

Tüm önyargılarımı bavulumla doldurmuş öyle çıkmıştım yolculuğa. Küçük ve mahrumiyetlerin olduğu bir ile seyahatti benimkisi. Yaz aylarında bile yağmuru, rüzgarı eksik olmayan bir yere gidiyordum. Turizm sezonu bile en fazla 1.5 ay olan bir sahil şehrine.

Şehre tek giriş ve tek çıkış var. Gerçekten küçük bir şehir. Dar sokakları var. Sağ yanınızda kalan liman ve gemilerin, teknelerin oluşturduğu seyir zevki yüksek deniz manzarası bu olumsuz izlenimleri unutturmaya yetiyor.

Şehrin tek büyük caddesi olan Sakarya caddesine girmeden önce, Refik Halit Karay, Sebahattin Ali gibi önemli edebiyatçıların da mahkum oldukları; “Aldırma gönül aldırma” dizelerinin ortaya çıktığı meşhur tarihi cezaevi müzesini görüyorsunuz. Duvarlarına; acının, hüznün, umutların, yalnızlığın, ölümün sindiği bu hapishaneyi gezmek bir döneme şahitlik etmek adeta. Sakarya caddesinde sağlı sollu dükkanlar ve tüm bankaların şubeleri var. Neredeyse tüm alışveriş burada gerçekleşiyor. Caddenin çıkışında sizi tarihi binasıyla Adalet Sarayı ve hükümet konağı karşılıyor. Atatürk'ün Sinop ziyareti dolayısıyla yapılmış heykelde bu binaların hemen arasında yer almakta. Buradan sağ tarafa ayrılan yol sizi Uğur Mumcu caddesine ve denize ulaştırıyor. Bu noktada çay bahçeleri var. Yine bu noktada başlıyor meşhur Aşıklar Caddesi. Deniz kenarında kafelerin, çay bahçelerinin bulunduğu bu uzun cadde sohbet mekanı gibi. Yol kenarında dikilmiş palmye ağaçları da Akdeniz sahillerine nazire yapılmış izlenimi veriyor. Lokantalarında her türlü yemekle karşılaşmanız mümkün ancak Sinop iline gelip de meşhur cevizli mantısını ve üzümlü nokullarını yemeden gitmek olmaz. Balık zaten olmazsa olmaz.

38.000 nüfuslu bu şehirde hayat; hızdan, telaşdan ve gereksiz koşuşturmacadan çok uzak. Herkes sakin ve kimsenin işine burnunu sokmuyor. Karadeniz'in hırçınlığı bu şehirde yok. Trafik turizm sezonunda çok yoğunken Eylül ve Temmuz ayları arasında adeta trafik yok. Aşıklar caddesinden Sis Düdüğü denilen kayalık yamaca ve oradan Ada mahallesine gidebilirsiniz. Manzara mükenmel. Deniz ve tüm kent ayaklarınızın altına serilmiş gibi. Kuşbakışı bir ön izleme yapmış oluyorsunuz. Kesik Baş denilen Seyit Bilal türbesi de bu mahalleye çıkışta. Meşhur başını vermeyen şehit türbesi. Bir Fatıha okumadan geçmemeniz tabii.

SUYA TUTUNAN , MUTLU ŞEHİR: SİNOP

YUNUS EMRE İBRAHİMUSTA

Havaalanını da bulduğu Hamsilos ve Sarıkum tarafına şehrin çıkış yönünden gidiyoruz. Bu tarafta küçük şehrin küçük terminali, üniversitesi, havaalanı ve bu şehre güzelliğin veren kilometrelerce 50 metre genişliğinde sapsarı kumları denizle sarmaş dolaş olmuş sahilleri göreceksiniz. Bu sahillerde 1 ay hariç neredeyse tek başınıza denize girmeniz mümkün. Çünkü iki taraflı sahili olan Sinop'ta sıkış tıkaş plajlarda bulunmak zorunluluğu yok. Ancak denize girmeden önce bilmeniz gereken şey: RİP alanıdır. Bu alanı her yıl onlarca tani alıyor. Ne kadar iyi yüzücü olursanız olun açılmak son derece tehlikeli. Karadeniz'in hırçınlığı belki de bu kentte sadece denizde görülebilir. Mesire alanlarına, bu bölgede rastlayacaksınız. Yeşil ve mayının iç içe girdiği bu bölgede oteller, pansiyonlar, apartlar bolca mevcut. Söylemeden geçmeyelim biraz pahalı.

Amazonlara başkentlik yapmış bu bölgede Prens Koyuna gitmeden, Yunusların denizdeki resitalini seyretmeden güzellik kavramını biliyorum demeyin. Asıl gidilecek yere yani Türkiye'nin en kuzey ucuna, İnceburnu fenerine bu güzergahtan geçiliyor. Güneşin doğuşu ve batışının ayrı bir güzel olduğu, kayaları döven dalgaların serinlik veren rüzgarının yazın ortasında bile sizi üşüttüğü bu yer gerçek doğa severlerini ağrılamayı bekliyor. Nüfusunun yaş ortalamasını yaşlıların oluşturduğu, küçük, bazı imkanlardan yoksun bu şehirden ayırırken bu olumsuzluklara lanetler ederek değil, sizi hayran bırakan doğasının anılarını ve huzuru yol arkadaşınız yaparak ayrılıyorsunuz bu kentten.

Müzesi, kütüphanesi, kumda kahvesi, mantısı, denizi, havası, insanları, tablolardan fırlamış hissi veren manzaraları ile Sinop, mutlaka gidip görmeniz gereken sahil şehirlerinden birisi.

BEN SANA MECBURUM AYÇA ÜSTÜN/ 10 A ÖĞRENCİSİ

Ben sana mecburum bilemezsin
Adını mih gibi aklımda tutuyorum
Büyüdükçe büyüyor gözlerin
Ben sana mecburum bilemezsin
İçimi seninle ısıtıyorum.

Ağaçlar sonbahara hazırlanıyor
Bu şehir o eski İstanbul mudur
Karanlıkta bulutlar parçalanıyor
Sokak lambaları birden yanıyor
Kaldırımlarda yağmur kokusu
Ben sana mecburum sen yoksun.

Sevmek kimi zaman rezilce korkuludur
İnsan bir akşam üstü ansızın yorulur
Tutsak ustura ağzında yaşamaktan
Kimi zaman ellerini kırar tutkusunu
Bir kaç hayat çıkarır yaşamasından
Hangi kapıyı çalsa kimi zaman
Arkasında yalnızlığın hınzır uğultusu

Fatih'te yoksul bir gramofon çalıyor
Eski zamanlardan bir cuma çalıyor
Durup köşe başında deliksiz dinlesem
Sana kullanılmamış bir gök getirsem
Haftalar ellerimde ufalanıyor
Ne yapsam ne tutsam nereye gitsem
Ben sana mecburum sen yoksun.

Belki haziran da mavi benekli çocuksun
Ah seni bilmiyor kimseler bilmiyor
Bir şilep sızıyor ıssız gözlerinden
Belki Yeşilköy'de uçağa biniyorsun
Bütün ıslanmışın tüylerin ürperiyor
Belki körsün kırılmışsın telaş içindesin
Kötü rüzgar saçlarını götürüyor

Ne vakit bir yaşamak düşünsem
Bu kurtlar sofrasında belki zor
Ayıpsız fakat ellerimizi kirletmeden
Ne vakit bir yaşamak düşünsem
Sus deyip adınla başlıyorum
İçim sıra kımlıyor gizli denizlerin
Hayır başka türlü olmayacak
Ben sana mecburum bilemezsin.

KOCA ÖKÜZÜN ÖLÜMÜ ZEHRA İPEK/TDE ÖĞRT.

Yusuf, titreyen elleriyle ılgınları araladı. Yarı kapalı, yumuk yumuk gözlerini, busbutun kuculterek nehrin iki kıyısını suzdu. Onunde bir bataklık, bulanık suların ortasına doğru, bir yarımada şeklinde uzanıyordu. Yarımada, nehrin en derin bir noktasına kadar yurumuştur. Yiğın yiğın sarı miller, yakıcı mayıs güneşinin altında, ıslak ıslak parlıyordu. Yusuf, bir zaman daha sulara, bataklığa baktı. Sonra birdenbire kalbi durur gibi oldu. Bir an gözlerini yumdu. Actığı vakit, iki damla yaş, bembeyaz sakalına yuvarlandı. Guclukle iki uc adım daha attı; ılgınlardan kurtuldu. Sonra dizlerinin bağı cozuldu. Oracığa, kumların üzerine cokuverdi. Tibreyen ellerini dizlerine dayadı. Ellerin, dizlerinin sarsılması bir zaman sonra kesildi. Taştan bir heykel gibi, nehrin bulanık sularına doğru uzanan bataklığa baktı kaldı. Yusuf, koca okuzu uc gundur aramadık yer bırakmamıştı. İlk aklına gelen, onun bir ziyana girip kolcular tarafından goturulup tokata kapatılması olmuştu. Fakat elin ekilmiş tarlasına ziyana girmek, koca okuzun adeti değildi. Butun beraber yaşadıkları uzun senelerde ne Yusuf, ne de koca okuz, haram mal yememişti. Yusuf'un umidi boşa çıkmadı: koca okuz, ziyana girmemişti. Yusuf, uc gundur, koyune yakın çiftlikleri, dağı bayırı dolaşmış, onune gelene koca okuzu sormuştu. Fakat bir türlü onun nehrin ote yakasına gecmeye niyetleneceğini hatırına getirmemişti. Nihayet bu sabah, bu ihtimal zihnini kurcalamış; kalkmış, oğluna, "Sen, şu yakaya git" emrini vermiş, kendisi de nehrin bu yakasını tutmuştu. Yusuf uzun zaman olduğu yerde, kılını bile kıpırdatmadan kaldı. Neden sonra oğlu gelip yanına cokuince kendine geldi. Delikanlı, gözlerini dikmiş babasına bakıyordu. Boğuk bir sesle:

"Bulamadım." dedi. Baba da gözlerini dikmiş, bataklığın üzerinde dolayan iki kartala bakıyordu.

"Ben, buldum!" diye mırıldandı. Genc adam, babasının baktığı istikamete dondu. Ofkeyle:

"Namussuz ne işi varmış suyun, batağın icinde?.." diye soylendi. Yusuf, donup oğlunun yüzüne baktı:

"Karşı yakaya gecmeye niyetlenmiş bir halde.."

"Ne işi varmış o yakada?" Yusuf'un yuzunden acı bir tebessum uctu:

"Mubârek bu mevsimde işsizliği hic sevmezdi. Canı sıkılmış olacak. Huyu sarı okuze benzemezdi.."

Yusuf'un oğlu ayağa kalktı. Dikkatle nehrin cepcevre cevirdiği bataklığa baktı.

"Hic de boğulmuşa benzemiyor. Yoksa sular alır giderdi."

"Boğulmamış ki... Karnına kadar camura batmış."

"Olmuş ya.."

Yusuf, cahillik etme der gibi ters ters oğlunu suzdu.

"Ulan bunu diri diri cakallar yemiş işte." Delikanlı heyecanlandı. Şaşkın şaşkın etrafına bakınmaya başladı.

"Allah, Allah... Hic de cakalların yediği okuz gormemiştim."

"Ben, cok gordum. Karşı yakaya yuzup gecerim sanır fukara... Gozune suyun en dar yerini kestirir. Bataklıktan yurumeye başlar. Yurudukce de batar. Cıkayım diye uğraşır batar; cıkamaz, battıkca batar... Cakal bu, şaka mı, fırsat gözler. Suruyle cullanırlar okuzcazın üzerine. Diri diri, bağıra bağıra; gece karanlığında zavallının karnını deşerler.

Kıpırdayamaz, kacamaz, boğurur, boğurur... Ta karnı delik deşik oluncaya kadar... Ta geberinceye kadar işkence ederler. Sonra camurların icine yıkılır kalır. Etraf aydınlanınca, iş kartallara, gorduğun gibi leş kargalarına duşer.

"Delikanlı, busbutun hayretle acılan gözlerini bir babasına, bir bataklığa koca okuzun yattığı yere ceviriyordu. Bir kere daha:

"Hic de cakalların yediği okuz gormemiştim..." diye, soylendi. Yusuf, kızdı:

"Gor işte... Ben cok gordum. Lakin benim okuzu yediklerini gormemiştim."

"

KOCA ÖKÜZÜN ÖLÜMÜ

ZEHRA İPEK

Ne işi varmış karşıda?...”

“Canı sıkılmış, gezmeye çıkmış dedik ya...”

“Bırak Allahını seversen baba. Okuz gezer miymiş?...”

Yusuf, icini cektı. Sakalları titriyordu. Dolu dolu gözleri dumanlanmıştı:

“Belki de canından bezdi... Ben, bezmedim mi sanki... Okuz bu! Gitmiş, bile bile cakallara teslim olmuştur...”

“Laf!...”

Bir zaman sustular. İlerde camurların icinde yatan koca okuzun baş ucunda, iki kartal, alcaktan donup dolaşıyordu. Hafiften esen ruzgar, teş kokusunu baba oğulun burnuna kadar getiriyordu. İhtiyar toparlanır gibi oldu. Sakalını sıvazladı:

“Ne de olsa kötü olum bu.” diye mırıldandı, “camurlara yuvarlanıp batmak. Cıkayım dedikce batmak, cıkamamak... Duşmanlarına karşı kendini koruyamamak... En sonunda gözlerine baka baka düşmanına kendini yedirmek... Hem de kime... Cakal gibi ciğeri beş para etmez korkak bir düşmana! Tuh!

Allah belasını versin. (...) Kirk yıldır ben de boyle battım ya... Başkalarının tarlalarında işlemekten ben de bıktım. Koca okuz de... Hayvancağız benden akıllı, benden cesur çıktı... Vazgeçti fukara, dunyasından...” Delikanlı, gözlerini iri iri acmış, babasını dinliyordu. Heyecanlanmıştı. Goğsu hızlı hızlı şişip iniyordu.

Yumrukları sıkılmış, dişleri sıkılmıştı. Guclukle konuştu:

“Ne yapacağız şimdi?...” Yusuf, oğlunun bu sualine omuzlarını silkti. Doğrudu:

“Benim yapacak hiçbir işim yok... Seni bilmem...” diye soylendi. Dikkatle nehre doğru bataklıkta ilerlemeye başladı. Oğlu da onun arkasına düştü. Olu koca okuzun yanına kadar sokuldular.

Yusuf, suların sürükleyip getirdiği kocaman ağır bir ağaç yakaladı. (...) Yusuf, elindeki ağaçla koca okuzu, nehrin derin sularına doğru itti. Oğlu da ona yardım ediyordu. Uzunca bir çalışmadan sonra, koca okuz, sulara, bulanık sulara yuvarlandı. Bir zaman kayboldu.

Sonra suyun yuzune çıktı. Bir muddet de kazanın ortasında dondu dondu... Daha sonra akıntıya kapılarak, Yusuf’tan uzaklaşmaya başladı. Baba oğul, uzun uzun koca okuzun ardından baktılar. Yusuf dondu:

“Belki de bir yere takılmadan deryaya kavuşur...” diye soylendi. “O zaman kemiklerine varıncaya kadar balıklara yem olsa bile, ucsuz bucaksız deryada hic olmaza ruhu serbest kalır...”

Boyunduruktan kurtuldu gayri...” Bataklıktan yeşil ilgin ormanına doğru yuruduler

YARATICI DÜŞÜNME

FATMA KARABULUT/ 11 A SINIFI ÖĞRENCİSİ

Yaraticılık ve Yaratici Düşünme

“Kuşların tümü yağmur esnasında sığınak bulurlar. Ancak kartal, bulutların üzerinden uçarak yağmurdan sakınır.

Sorunlar ortaktır; fakat yaklaşım farkı yaratır.” Abdul Kalam

Yaraticılık; alışılmadık bir tahmin, fikirveya düşünce ile sorunlar, bozukluklar ya da uyumsuz olan her türlü duruma karşı, uygulanabilir yenilikçi çözümler geliştirmektir. Bir sorunumuz olduğunda en kestirme yoldan ve en çabuk şekilde sorunumuzu çözmeye yönelik fikirler üretmeye, çözüm yolları bulmaya çalışırız. Şayet bir kartal gibi bulutların üzerinde uçacak donanıma sahip değilsek tüm kuşlar gibi bir sığınak bulmak için çalışacağız demektir. Peki sonuçta hepimiz aynı sığınağa mı yöneleceğiz? Yaraticılık her bireyi sorunlar karşısında bir çözüm üretmeye iten içsel bir yatkınlıktır. Gündelik yaşamımız içerisinde otomatik olarak yönettiğimiz bu süreç, analiz etme, duyumsama, sentezleme gibi karmaşık bazı alt kavramları içermektedir. Yaratici olmak için bu fonksiyonları birbütünü olarak kullanmak gereklidir.

“Yaraticılık, bildiğiniz iki şeyi bilmediğiniz bir şekilde birbirine bağlamaktır.” Leo Burnett

Yaraticılık süreci, eksikliğin tespit edilmesi, sorunun analiz edilmesi ya da düzensizlik, boşluk, aksaklık gibi tespitlere duyarlı olmakla başlar. Sorunu çözme isteği duymak ve bunun için tahminlerde bulunmak, hipotez oluşturmak, oluşturulan hipotezleri sınamak, geliştirmek ve nihayetinde sonuca ulaşmak şeklinde devam eder. Son derece karmaşık gibi görünen bu sürecin aslında otomatik olarak gerçekleştirilen bir eylemdir. Yaratici düşünce “Öncesinde aramızda bir bağlantıya da ilişki kurulmamış düşünceler, nesnelar arasında bir köprü kurulması” olarak tanımlanmaktadır (Rawlinson 1995). Yaratici düşünmenin dört boyutu; Akıcılık, Esneklik, Özgünlük ve Zenginlik olarak sıralanmaktadır (Fisher 1995).

- Akıcılık; belleğimizde yer alan bilgilerin gerekli olduğu anda hızlı ve akıcı bir şekilde kullanılmasıdır. Tespit edilmiş olan, gerginlik yaratan, çözme isteği uyandıran, konu ile ilgili çözüme yönelik fikir sayısı olarak da tanımlanabilir.
- Esneklik; çözüme yönelik olan fikirlerin zihninde yer alan kalıplar ve şablonlara bağlı kalmadan özgürce üretilebilmesidir.
- Özgünlük; standart çözüm yolları yerine eşsiz, alışılmadık, hatta sıra dışı yollar geliştirebilme yeteneğidir. Orijinal sonuçlar elde etmek hatta buluşlar icatlar yapmak için kapıyı aralayan özgünlüktür.
- Zenginlik ya da diğer bir adı ile ayrıntılandırma, üretilen fikirlere detaylar katmak, sorunu bütün olarak görüp, çözüm için geliştirilen fikirlere ayrıntılar eklemek hatta bu konuda sınırsız olmaktır. Bu noktada eklemelerle kartopu gibi büyüyen çözüm fikrinin gerçekçi ve sorun ile uyumlu, tutarlı olması esastır.

YARATICI DÜŞÜNME

FATMA KARABULUT/ 11 A SINIFI ÖĞRENCİSİ

"Bir çizgi, yürüyüşe çıkan bir noktadır." Paul Klee

Yaratıcı düşünme yeteneği ile yeni düşünceler ve çözüme yönelik fikirler üretilirken, mevcut düşünce sistemi ve duygu birikimleri kullanılarak yepyeni bir yapı inşa edilmektedir. Asıl olan sadece bakış açısının değişmesi ve yaratıcı düşünme şeklinin süreç olarak geliştirilmesinden ibarettir. Yaratıcılık ile yaratıcı düşünme kavramı pek çok zaman aynı fikri ifade ediyor gibi kullanılmaktadır. Bir süreç olarak ele alındığında yaratıcılık, nihai olarak ortaya çıkan özgün fikir, icat buluş vs. den bağımsız olarak yaratıcılık eyleminin kendisidir. Bu eylem bir ürün ortaya çıkarırsa, yaratıcı düşünme kavramının uygulandığını gösterir.

Graham Wallas, yaratıcı düşünme sürecinin adımlarını aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- **Hazırlık Evresi:** Bu aşamada birey tespit ettiği sorun, aksaklık ya da eksiklik ile ilgili bilgi toplar. Edindiği bilgiler ile fikirler üretir, ürettiği fikirleri iyi ya da kötü olarak kategoriler. İyi fikirleri üzerinde detaylı düşünür, hipotezler oluşturur. Hipotezleri ve teoremleri arasındaki ilişkileri inceler deney ve gözlem yapar. Sonuç olarak bu evrede problemi tüm detayları ile ortaya koyar ve tanımlar. Hazırlık aşamasında sorunu açıklığa kavuşturulur.
- **Kuluçka Evresi:** Somut hale getirilmiş hatta net şekilde tanımlanmış olan problemle ilgili irdelene ve incelemelerin yapıldığı, zihnin meşgul olduğu hatta bilinçaltında bile sorunun çözümü ile ilgili çalışmaların devam ettiği dönemdir. Gün içinde çözmeye çalıştığınız bir sorunla ilgili rüya görmeniz ve hatta rüyanızdan yepyeni bir ilham alarak uyanmanız tam olarak kuluçka evresinin hakkını verdiğinizi gösterir.
- **Aydınlanma Evresi:** İlk iki evrede netleştirilen ve tüm boyutları ile değerlendirilen problemle ilgili çözüm fikrinin ortaya çıktığı evre aydınlanma evresidir. Bu fikrin ortaya çıkması durup dururken gerçekleşmez. İlk iki evrede gösterilen çabanın sonucu olarak duygu ve düşünceler birden uyanır ve çözüm apaçık ortaya çıkar. Bu evreye "kavrama evresi" de denilmektedir. Arşimet'in suyun kaldırma kuvvetini bulup hamamdan dışarı uygunsuz şekilde koşması bu evrenin herhangi bir zaman ve mekanda ortaya çıkabileceğinin en bilinen örneğidir.
- **Değerlendirme Evresi:** Bu evrede problem ile üretilen çözüm arasındaki uyum kontrol edilmektedir. Çözümün pratik, uygun, geçerli ya da kullanışlı olup olmadığının kontrol edildiği mantıklı düşünmenin devreye girdiği evredir. "Doğrulama/Gerçekleme" olarak da adlandırılan bu evrede tespit edilen çözüme dair geliştirilmesi gereken aksak ya da eksik noktalar netleştirilir ve geliştirilir.

"Her birimizin değişmez bir kişiliğinin olduğu yalnızca bir masaldır. Bu varsayım kendi kendimizi sınırlar ve bizim sürekli yaratıcı gücümüzün varlığını reddeder." Steve Chandler

Yaratıcılık tanımının üstünlük, deha ya da özel yetenek gibi algılanması doğru değildir. Yaratıcılığın, yaratıcı düşünme becerisi kazanılmasıyla elde edilebileceğinin altını çizmek gerekir. Yaratıcı düşünme yeteneğine sahip olan herkesin uygun stratejileri öğrenmesi ve bunu hayatına dahil etmesi mümkündür. Hepimizin yapması gereken, öğrenilmiş bu stratejilerle çok sayıda yaratıcı çözüm üretmektir. Kendimize hep neyi farklı yapabileceğimizi sormalı ve bu sorgulama ile düşünme şeklimizi ve kapasitemizi beslemeliyiz.

PAY

ESMA NUR ÖZCAN/ 11 A ÖĞRENCİSİ

Pay
Ben, purl purl bir gemiydim eskiden.
İnanırdım saadetli yolculuklara.
Adalar var zannedirdim; güneşli, mori, dertsiz.
Bütün hızımla koşardım dalgalara.
O zaman beni görseydiniz!

Purl purl bir gemiydim eskiden.
Beni o zaman görseydiniz!
Siz de gelseydiniz!
Ama, şimdi
Son liman
Bilmiş, bulmuş
Hatıremda, bu
Yoluna can
Simsidi, şu akşam
Dönüyorum; görmüş, geçirmiş, atlatmış
Gözlerin doymayan sahilinde.
Sizdenirasa!